Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (čtvrtého senátu)

11. června 2026 *

„Řízení o předběžné otázce – Sbližování právních předpisů – Finanční služby – Přístup k platebnímu účtu se základními prvky – Směrnice 2014/92/EU – Článek 16 odst. 4 – Předcházení využívání finančního systému k praní peněz a financování terorismu – Směrnice (EU) 2015/849 – Spotřebitel uvedený na seznamu Úřadu pro kontrolu zahraničních aktiv ministerstva financí USA – Odmítnutí otevření takového platebního účtu“

Ve věci C-81/24 [Jenec] [i],

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná na základě článku 267 SFEU rozhodnutím Okresního soudu v Mariboru (Okrajno sodišče v Mariboru, Slovinsko) ze dne 25. ledna 2024, došlým Soudnímu dvoru dne 31. ledna 2024, v řízení

LH

proti

OTP banka d.d., dříve NOVA KREDITNA BANKA MARIBOR,

SOUDNÍ DVŮR (čtvrtý senát),

ve složení: I. Jarukaitis (zpravodaj), předseda senátu, K. Lenaerts, předseda Soudního dvora vykonávající funkci soudce čtvrtého senátu, M. Condinanzi, N. Jääskinen a R. Frendo, soudci,

generální advokát: J. Richard de la Tour,

za soudní kancelář: A. Calot Escobar, vedoucí,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření, která předložili:

– za LH: A. Mužina, odvetnik,

– za OTP banka d.d., dříve NOVA KREDITNA BANKA MARIBOR: A. Mitić, odvetnica,

– za slovinskou vládu: J. Morela, jako zmocněnkyně,

* Jednací jazyk: slovinština.

[i] Název projednávané věci je fiktivní. Neodpovídá skutečnému jménu žádné ze zúčastněných stran.

– za Evropský parlament: A. Droin, J. Etienne a M. Peternel, jako zmocněnci,

– za Radu Evropské unie: I. Gurov, P. Mahnič a K. Pleśniak, jako zmocněnci,

– za Evropskou komisi: B. Rous Demiri, P. Vanden Heede a G. von Rintelen, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 4. září 2025,

vydává tento

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 16 odst. 4 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/92/EU ze dne 23. července 2014 o porovnatelnosti poplatků souvisejících s platebními účty, změně platebního účtu a přístupu k platebním účtům se základními prvky (Úř. věst. 2014, L 257, s. 214) a článku 48 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“).

2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi LH, fyzickou osobou, a OTP banka d.d., dříve NOVA KREDITNA BANKA MARIBOR (dále jen „banka OTP“), ve věci otevření bankovního účtu.

Právní rámec

Unijní právo

Směrnice 2014/92

3 Body 34 a 47 odůvodnění směrnice 2014/92 znějí následovně:

„(34) Členské státy by měly zaručit, aby spotřebitelé, kteří si chtějí otevřít platební účet, nebyli diskriminováni na základě státní příslušnosti nebo místa pobytu. I když je důležité, aby úvěrové instituce zajistily, že jejich zákazníci nevyužívají finanční systém k nezákonným účelům, jako jsou podvody, praní peněz nebo financování terorismu, neměly by klást překážky spotřebitelům, kteří chtějí využívat výhod vnitřního trhu přeshraničním otevřením a používáním platebních účtů. Ustanovení směrnice [Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES (Úř. věst. 2015, L 141, s. 73) ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/843 ze dne 30. května 2018 (Úř. věst. 2018, L 156, s. 43) (dále jen ‚směrnice 2015/849‘)] by tudíž neměla být používána jako záminka pro odmítání obchodně méně zajímavých spotřebitelů.

[…]

(47) Úvěrové instituce by měly odmítnout otevření platebního účtu se základními prvky nebo ukončit smlouvu na takový účet pouze za zvláštních okolností, jako je nedodržení právních předpisů o praní peněz a financování terorismu nebo o předcházení a vyšetřování trestné činnosti. I v takových případech lze odmítnutí odůvodnit pouze tím, že spotřebitel nedodržuje uvedené předpisy, nikoli tím, že postup kontroly dodržení těchto předpisů je příliš náročný či nákladný. […]“

4 Článek 16 odst. 1, 2 a 4 této směrnice stanoví:

„1. Členské státy zajistí, aby platební účty se základními prvky nabízely spotřebitelům všechny úvěrové instituce nebo takový počet úvěrových institucí, který je dostatečný, aby byl zajištěn přístup k nim pro všechny spotřebitele na jejich území a zabránilo se narušení hospodářské soutěže. […]

2. Členské státy zajistí, aby spotřebitelé, kteří oprávněně pobývají v [Evropské u]nii, včetně spotřebitelů bez trvalého bydliště a žadatelů o azyl a spotřebitelů, jimž nebylo uděleno povolení k pobytu, avšak které nelze z právních či věcných důvodů vyhostit, měli právo otevřít si a používat platební účet se základními prvky u úvěrových institucí, které se nacházejí na jejich území. […]

[…]

4. Členské státy zajistí, aby úvěrové instituce zamítly žádost o platební účet se základními prvky, pokud by otevření takového účtu vedlo k porušení ustanovení směrnice [2015/849] týkajících se předcházení praní peněz a boje proti financování terorismu.“

Směrnice 2015/849

5 Body 22 a 30 odůvodnění směrnice 2015/849 znějí následovně:

„(22) Riziko praní peněz a financování terorismu není ve všech případech stejné. Proto by se měl použít holistický přístup založený na posouzení rizik. Přístup založený na posouzení rizik není pro členské státy a povinné osoby nepřiměřeně liberální možností. Zahrnuje užití rozhodování, které vychází z důkazů, s cílem účinněji zaměřit rizika praní peněz a financování terorismu, jimž Unie čelí, a ty, kdo v ní působí.

[…]

(30) Riziko samotné je proměnlivé a proměnné mohou samy o sobě nebo v kombinaci zvýšit nebo snížit potenciální rizika, což má dopad na odpovídající úroveň preventivních opatření, jako jsou opatření hloubkové kontroly klienta. Mohou tedy nastat okolnosti, za kterých je třeba uplatnit zesílenou hloubkovou kontrolu, a jiné, kdy může být vhodná zjednodušená hloubková kontrola.“

6 Článek 1 odst. 1 této směrnice stanoví:

„Cílem této směrnice je předcházet využívání finančního systému Unie k praní peněz a financování terorismu.“

7 Článek 8 uvedené směrnice zní následovně:

„1. Členské státy zajistí, aby povinné osoby podnikly vhodné kroky k identifikaci a posouzení rizik praní peněz a financování terorismu s přihlédnutím k rizikovým faktorům, jako jsou faktory týkající se jejich klientů, zemí nebo zeměpisných oblastí, produktů, služeb, transakcí nebo distribučních kanálů. Tyto kroky musí odpovídat povaze a velikosti povinných osob.

[…]

3. Členské státy zajistí, aby povinné osoby měly zavedeny strategie, kontroly a postupy ke zmírňování a účinnému řízení rizik praní peněz a financování terorismu identifikovaných na úrovni Unie, členského státu a povinné osoby. Tyto strategie, kontroly a postupy musí odpovídat povaze a velikosti povinných osob.

4. Strategie, kontroly a postupy uvedené v odstavci 3 zahrnují:

a) vypracování vnitřních strategií, kontrol a postupů, včetně modelových postupů řízení rizik, hloubkové kontroly klienta, oznamování, vedení záznamů, vnitřní kontroly, kontroly dodržování předpisů – včetně jmenování kontrolora dodržování předpisů na řídící úrovni, pokud je to vhodné vzhledem k rozsahu a povaze podnikání – a prověřování zaměstnanců;

[…]“

8 Článek 13 téže směrnice stanoví:

„1. Opatření hloubkové kontroly klienta zahrnují:

a) zjištění a ověření totožnosti klienta na základě dokumentů, údajů nebo informací získaných ze spolehlivého a nezávislého zdroje […];

b) zjištění totožnosti skutečného majitele a přijetí náležitých opatření pro ověření jeho totožnosti, aby se povinná osoba ujistila, že skutečného majitele zná […];

c) posouzení a případně získání informací o účelu a zamýšlené povaze obchodního vztahu;

d) průběžné sledování obchodního vztahu včetně kontroly transakcí prováděných v jeho průběhu, aby bylo zajištěno, že prováděné transakce jsou v souladu s tím, co povinná osoba ví o klientovi a o jeho obchodním a rizikovém profilu včetně, je-li to třeba, zdrojů finančních prostředků, a zajištění průběžné aktualizace příslušných dokumentů, údajů nebo informací.

[…]

2. Členské státy zajistí, aby povinné osoby uplatňovaly všechny požadavky na hloubkovou kontrolu klienta stanovené v odstavci 1. Povinné osoby však mohou určit rozsah takových opatření při zohlednění míry rizika.

[…]

4. Členské státy zajistí, aby povinné osoby byly schopny příslušným orgánům nebo orgánům stavovské samosprávy prokázat, že opatření odpovídají identifikovaným rizikům praní peněz a financování terorismu.

[…]“

9 Článek 14 odst. 4 první pododstavec směrnice 2015/849 stanoví:

„Členské státy vyžadují, aby povinná osoba v případě, že není schopna splnit požadavky na hloubkovou kontrolu klienta podle čl. 13 odst. 1 prvního pododstavce písm. a), b) nebo c), neprovedla transakci prostřednictvím bankovního účtu, nenavázala obchodní vztah ani neuskutečnila transakci a aby ukončila obchodní vztah a zvážila podání oznámení podezřelé transakce finanční zpravodajské jednotce ve vztahu ke klientovi podle článku 33.“

10 Článek 18 této směrnice zní takto:

„1. V případech uvedených v článcích 18a až 24 a v jiných případech spojených s vyšším rizikem, které určí členské státy nebo povinné osoby, členské státy vyžadují, aby povinné osoby uplatňovaly opatření zesílené hloubkové kontroly klienta s cílem odpovídajícím způsobem řídit a zmírnit uvedená rizika.

[…]“

Slovinské právo

Zákon o platebních službách

11 Zákon o platebních službách, službách vydávání elektronických peněz a o platebních systémech (zakon o plačilnih storitvah, storitvah izdajanja elektronskega denarja in plačilnih sistemih) (Uradni list RS, č. 7/18, 9/18 a 102/20) v čl. 180 odst. 1 stanoví:

„Spotřebitel, který oprávněně pobývá v [Evropské unii] a který žádá o otevření platebního účtu se základními prvky v [Evropské unii] nebo o přístup k takovému účtu, nesmí být vystaven diskriminaci ze strany banky, zejména z důvodu státní příslušnosti, bydliště, pohlaví, rasy, barvy pleti, etnického nebo sociálního původu, genetických rysů, jazyka, náboženského vyznání nebo přesvědčení, politických názorů či jakýkoliv jiných názorů, příslušnosti k národnostnímu společenství, příslušnosti k národnostní menšině v jiném státě, majetku, narození, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace. Podmínky pro otevření platebního účtu se základními prvky a přístup k němu nesmí být v žádném případě neodůvodněně diskriminační.“

12 Článek 181 tohoto zákona stanoví:

„(1) Všechny banky, které vedou platební účty pro spotřebitele, jsou povinny nabídnout spotřebitelům platební účet se základními prvky.

[…]

(3) Spotřebitel, který oprávněně pobývá v [Evropské unii], včetně spotřebitele bez trvalého bydliště a žadatele o azyl a spotřebitele, kterému nebylo uděleno povolení k pobytu, avšak

kterého nelze z právních či věcných důvodů vyhostit, má právo si u banky otevřít a používat platební účet se základními prvky. […]

(4) Banka upraví postup pro otevření platebního účtu se základními prvky tak, aby výkon tohoto práva nebyl pro spotřebitele příliš obtížný a nadměrně je nezatěžoval. […]

[…]

(6) Banka zamítne žádost spotřebitele o otevření platebního účtu se základními prvky, pokud by otevření takového účtu vedlo k porušení ustanovení zákona upravujícího předcházení praní peněz a financování terorismu. V takovém případě přijme banka opatření v souladu s právními předpisy upravujícími oblast boje proti praní peněz a financování terorismu.

[…]“

Zákon o předcházení praní peněz a financování terorismu

13 Článek 4 odst. 1 bod 1 zákona o předcházení praní peněz a financování terorismu (zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma) (Uradni list RS, č. 48/22) stanoví:

„Banky a jejich pobočky v členských státech, pobočky bank ze třetích zemí a banky z členských států, které zřídí pobočku v Republice Slovinsko, přijmou opatření k odhalování a předcházení praní peněz a financování terorismu stanovená tímto zákonem před nebo při přijetí, doručení, směně, úschově, držbě nebo jiném jednání týkajícím se peněžních částek nebo jiných aktiv a při uzavírání obchodních vztahů.“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

14 Dne 22. října 2017 se LH pokusil zaplatit na čerpací stanici v Lublani (Slovinsko) fakturu vystavenou na jméno jeho manželky z jejího bankovního účtu, který byl otevřen u banky OTP. Když však zaměstnanec čerpací stanice zadal osobní údaje LH do platebního systému této banky, banka platbu zablokovala.

15 V dopise týkajícím se tohoto zablokování plateb adresovaném majiteli účtu tato banka uvedla, že vzhledem k politickým událostem, zvýšenému nebezpečí pro obecnou bezpečnost a zvýšené možnosti zneužití bankovních produktů k financování terorismu a dalším závažným trestným činům přijala řadu přísnějších opatření ke splnění povinností vyplývajících ze zákona o předcházení praní peněz a financování terorismu. Mezi tato opatření podle interního dokumentu téže banky patří také dodržování omezení uložených úřadem Office of Foreign Assets Control (OFAC) [Úřad pro kontrolu zahraničních aktiv (OFAC), Spojené státy americké].

16 V návaznosti na uvedené zablokování podal LH žalobu proti této bance u Okresního soudu v Lublani (Okrajno sodišče v Ljubljani, Slovinsko). Usnesením ze dne 20. dubna 2021 se uvedený soud prohlásil za místně nepříslušný a postoupil věc Okresnímu soudu v Mariboru (Okrajno sodišče v Mariboru, Slovinsko), který je předkládajícím soudem.

17 Dne 23. března 2022 požádal LH přímo banku OTP, aby na jeho jméno otevřela platební účet se základními prvky. Když LH předložil svůj průkaz totožnosti, bylo mu vysvětleno, že bankovní systém neumožňuje otevření takového účtu u této banky. LH neúspěšně požádal uvedenou banku o oznámení písemného rozhodnutí v tomto smyslu.

18 LH tedy podáním ze dne 4. dubna 2022 změnil svá návrhová žádání tak, aby byla banka OTP povinna mu otevřít platební účet se základními prvky.

19 Předkládající soud se zamýšlí nad tím, jaké důsledky může mít zápis určité osoby na seznam OFAC, pokud jde o možnost této osoby otevřít si platební účet. Konkrétně si klade otázku, zda otevření takového účtu může představovat porušení ustanovení směrnice 2015/849. Uvádí, že i když tato směrnice jasně stanoví, že úvěrové instituce musí provést opatření k ověření totožnosti osoby, která usiluje o navázání obchodního vztahu s nimi, uvedená směrnice neupřesňuje, že je třeba ověřit, zda tato osoba případně není zapsána na takovém seznamu, jako je seznam OFAC, ani jaké by byly důsledky takového zápisu.

20 Předkládající soud má však za to, že kdyby za takových podmínek mělo být osobě odmítnuto otevření platebního účtu se základními prvky, vedlo by to k omezení práva na přístup k takovému účtu podle čl. 16 odst. 4 směrnice 2014/92. Podpůrně a pro případ, že by unijní právo mělo být vykládáno v tom smyslu, že takové odmítnutí umožňuje, si předkládající soud rovněž klade otázku, zda je takový výklad slučitelný s článkem 48 Listiny, který se týká zejména práva na presumpci neviny.

21 Předkládající soud v tomto ohledu upřesňuje, že dne 23. února 2015 Specializované státní zastupitelství Republiky Slovinsko (Specializirano državno tožilstvo Republike Slovenije) uzavřelo a odložilo věc vedenou proti LH ohledně týchž trestných činů, pro které na něj byl vydán mezinárodní zatykač. Dodává, že žalobce nebyl nikde na světě odsouzen za trestný čin, pro který je zařazen na seznam OFAC, ani proti němu nikdy nebyla přijata jakákoli omezující opatření ze strany Organizace spojených národů, Unie nebo Republiky Slovinsko.

22 Za těchto podmínek se Okresní soud v Mariboru (Okrajno sodišče v Mariboru) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Umožňuje čl. 16 odst. 4 směrnice [2014/92] členským státům požadovat po bankách, aby odmítly otevření platebního účtu se základními prvky spotřebiteli z důvodu, že tento spotřebitel je zařazen na seznam OFAC […], neboť otevření takového účtu by představovalo porušení ustanovení o předcházení praní peněz a financování terorismu uvedených ve směrnici [2015/849]?

2) V případě kladné odpovědi na první otázku, existuje výjimka v případě, že tento spotřebitel nebyl nikde na světě odsouzen za trestný čin, pro který je zařazen na výše uvedený seznam, nebo pokud proti němu nebyla přijata žádná omezující opatření ze strany dotčeného členského státu, [Unie] nebo jiné mezinárodní organizace, jejímž členem je dotyčný členský stát nebo [Unie]?

3) Znamená kladná odpověď na první otázku neslučitelnost s článkem 48 [Listiny], který stanoví právo na presumpci neviny?

4) Znamená záporná odpověď na druhou otázku neslučitelnost s článkem 48 [Listiny], který stanoví právo na presumpci neviny?“

K přípustnosti

23 Banka OTP tvrdí, že předběžné otázky jsou nepřípustné. V podstatě zaprvé uvádí, že odpovědi na tyto otázky nejsou nezbytné k tomu, aby předkládající soud vydal rozhodnutí, jelikož tento soud dostatečně neprokázal právní a skutkový rámec věci v původním řízení ani souvislost mezi požadovaným výkladem unijního práva a sporem v původním řízení a uvedený soud v každém případě použije pouze ustanovení vnitrostátního práva, a nikoli ustanovení směrnic 2014/92 a 2015/849.

24 Zadruhé tato banka tvrdí, že tyto otázky jsou formulovány nesprávně, jelikož ustanoveními, jejichž výklad je nezbytný pro vyřešení sporu v původním řízení, jsou ustanovení směrnice 2015/849, zatímco ustanovení směrnice 2014/92 týkající se omezení práva na platební účet se základními prvky nejsou pro tento účel relevantní.

25 Zatřetí má uvedená banka za to, že správné použití ustanovení směrnic 2014/92 a 2015/849 je natolik zřejmé, že neponechává prostor pro žádné pochybnosti, pokud jde o odpovědi na položené předběžné otázky.

26 V tomto ohledu je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury je v rámci spolupráce mezi Soudním dvorem a vnitrostátními soudy zavedené článkem 267 SFEU věcí pouze vnitrostátního soudu, kterému byl spor předložen a jenž musí nést odpovědnost za soudní rozhodnutí, které bude vydáno, aby s ohledem na konkrétní okolnosti věci posoudil jak nezbytnost rozhodnutí o předběžné otázce pro vydání rozsudku, tak relevanci otázek, které klade Soudnímu dvoru. Jestliže se tedy položené otázky týkají výkladu nebo platnosti normy unijního práva, je Soudní dvůr v zásadě povinen rozhodnout [viz rozsudky ze dne 29. listopadu 1978, Redmond, 83/78, EU:C:1978:214, bod 25; ze dne 16. června 2015, Gauweiler a další, C-62/14, EU:C:2015:400, bod 24, a ze dne 24. listopadu 2020, Openbaar Ministerie (Padělání dokumentů), C-510/19, EU:C:2020:953, bod 25 a citovaná judikatura].

27 Na otázky týkající se výkladu unijního práva položené vnitrostátním soudem v právním a skutkovém rámci, který tento soud vymezí v rámci své odpovědnosti a jehož správnost nepřísluší Soudnímu dvoru ověřovat, se totiž vztahuje domněnka relevance. Odmítnutí rozhodnout o předběžné otázce položené vnitrostátním soudem ze strany Soudního dvora je možné pouze tehdy, je-li zjevné, že žádaný výklad unijního práva nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení, jestliže se jedná o hypotetický problém nebo také jestliže Soudní dvůr nedisponuje skutkovými nebo právními poznatky nezbytnými pro užitečnou odpověď na otázky, které jsou mu položeny [rozsudek ze dne 23. listopadu 2021, IS (Protiprávnost předkládacího rozhodnutí), C-564/19, EU:C:2021:949, bod 61 a citovaná judikatura].

28 Pokud jde o první námitku nepřípustnosti, podle níž existují mezery v žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, která neobsahuje informace nezbytné k tomu, aby Soudní dvůr mohl pochopit kontext věci v původním řízení a zároveň se ujistit, že výklad ustanovení unijního práva je nezbytný pro vyřešení sporu v původním řízení, je třeba uvést, že s ohledem na informace poskytnuté předkládajícím soudem není zjevné, že by požadovaný výklad unijního práva neměl vztah k předmětu tohoto sporu nebo že by problém, s nímž je tento soud konfrontován, byl hypotetický, jelikož se předkládající soud zamýšlí nad tím, jak mají být vykládána ustanovení směrnic 2014/92 a 2015/849 za účelem posouzení zákonnosti odmítnutí bankovní instituce

otevřít bankovní účet na jméno žalobce v původním řízení. Soudní dvůr mimoto disponuje skutkovými a právními poznatky nezbytnými pro užitečnou odpověď na otázky, které jsou mu položeny.

29 Pokud jde o argument vycházející z okolnosti, že předkládající soud použije pouze ustanovení vnitrostátního práva, takže odpovědi na předběžné otázky nemají vliv na rozhodnutí, které má být vydáno v původním řízení, stačí konstatovat, že ze spisu, jejž má Soudní dvůr k dispozici, vyplývá, že se předkládající soud táže právě na výklad zejména ustanovení unijních směrnic, která byla provedena vnitrostátními ustanoveními použitelnými ve sporu v původním řízení.

30 Pokud jde o druhou námitku nepřípustnosti vycházející z toho, že otázky položené předkládajícím soudem jsou formulovány nesprávně, jelikož se týkají pouze ustanovení směrnice 2014/92, je třeba konstatovat, že ani tato námitka nemůže obstát.

31 Jak totiž vyplývá z judikatury připomenuté v bodech 26 a 27 tohoto rozsudku, je věcí pouze vnitrostátního soudu, kterému byl spor předložen a jenž musí nést odpovědnost za soudní rozhodnutí, které bude vydáno, aby s ohledem na konkrétní okolnosti věci posoudil jak nezbytnost rozhodnutí o předběžné otázce pro vydání rozsudku, tak relevanci otázek, které klade Soudnímu dvoru. Vzhledem k tomu, že v projednávané věci se položené otázky týkají výkladu normy unijního práva, nemá argument, podle kterého měl předkládající soud ve svých otázkách uvést jiná ustanovení tohoto práva, vliv na přípustnost žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce.

32 Pokud jde o třetí námitku nepřípustnosti vycházející z toho, že odpověď na položené otázky je zjevná, stačí připomenout ustálenou judikaturu, podle které pouhá okolnost, že účastník původního řízení považuje odpověď na předběžné otázky za zjevnou, nemůže stačit k tomu, aby žádost o rozhodnutí o předběžné otázce byla nepřípustná (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 1. prosince 2011, Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, body 64 a 65; ze dne 27. března 2014, Consejería de Infraestructuras y Transporte de la Generalitat Valenciana a Iberdrola Distribución Eléctrica, C-300/13, EU:C:2014:188, bod 18, a ze dne 21. prosince 2021, Euro Box Promotion a další, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 a C-840/19, EU:C:2021:1034, bod 138 a citovaná judikatura).

33 S ohledem na výše uvedené úvahy je třeba konstatovat, že položené otázky jsou přípustné.

K předběžným otázkám

K první otázce

34 Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda musí být čl. 16 odst. 4 směrnice 2014/92 ve spojení se směrnicí 2015/849 vykládán v tom smyslu, že dovoluje členským státům uložit úvěrovým institucím povinnost odepřít spotřebiteli otevření platebního účtu se základními prvky již z toho důvodu, že je tento spotřebitel zařazen na seznam osob, na něž se vztahují omezující opatření uložená třetí zemí.

35 V tomto ohledu je třeba uvést, že článek 16 směrnice 2014/92 stanoví mimo jiné povinnost členských států zajistit, aby všechny úvěrové instituce nebo dostatečný počet úvěrových institucí nabízely platební účty se základními prvky všem spotřebitelům na jejich území, a podmínky, za nichž tyto instituce mohou nebo musí otevření takového účtu odmítnout.

36 Odstavec 2 tohoto článku totiž stanoví, že každý spotřebitel, který oprávněně pobývá v Unii, má právo otevřít si a používat platební účet se základními prvky u úvěrové instituce nacházející se na území členského státu.

37 A dále podle čl. 16 odst. 4 této směrnice členské státy zajistí, aby úvěrové instituce zamítly žádost o platební účet se základními prvky, pokud by otevření takového účtu vedlo k porušení ustanovení směrnice 2015/849 týkajících se předcházení praní peněz a boje proti financování terorismu.

38 Jak však vyplývá z bodu 34 odůvodnění směrnice 2014/92, ustanovení týkající se předcházení praní peněz nemohou být používána jako záminka pro odmítání obchodně méně zajímavých spotřebitelů. Stejně tak bod 47 odůvodnění této směrnice uvádí, že odmítnutí otevření platebního účtu se základními prvky může být odůvodněno pouze tehdy, pokud spotřebitel nedodržuje právní předpisy o praní peněz a financování terorismu, a nikoli pouze z toho důvodu, že postup kontroly dodržení těchto předpisů je příliš náročný či nákladný.

39 Z toho plyne, že právo spotřebitele na otevření platebního účtu se základními prvky podle článku 16 směrnice 2014/92 je podmíněno dodržováním ustanovení týkajících se předcházení praní peněz a boje proti financování terorismu zakotvených ve směrnici 2015/849.

40 Je proto třeba přezkoumat relevantní ustanovení směrnice 2015/849 za účelem určení, za jakých podmínek je úvěrová instituce povinna s ohledem na úvahy související s předcházením praní peněz a bojem proti financování terorismu nenavázat obchodní vztah s klientem, a tedy za jakých podmínek může otevření platebního účtu se základními prvky vést k porušení čl. 16 odst. 4 směrnice 2014/92.

41 Úvodem je třeba poukázat na to, že cílem ustanovení směrnice 2015/849, která mají preventivní povahu, je podle přístupu založeného na posouzení rizik zavést soubor preventivních a odrazujících opatření umožňujících účinně bojovat proti praní peněz a financování terorismu, aby se zabránilo tomu, že by protiprávní peněžní toky mohly poškodit integritu, stabilitu a pověst finančního sektoru Unie, ohrozit její vnitřní trh a mezinárodní rozvoj, jak vyplývá z bodu 1 odůvodnění této směrnice (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 17. listopadu 2022, Rodl & Partner, C-562/20, EU:C:2022:883, bod 34 a citovaná judikatura).

42 V tomto ohledu čl. 13 odst. 1 první pododstavec směrnice 2015/849 definuje opatření hloubkové kontroly klienta, která jsou povinné osoby povinny uplatňovat. Tato opatření v souladu s tímto prvním pododstavcem písm. a) až c) zahrnují nejprve zjištění a ověření totožnosti klienta na základě dokumentů, údajů nebo informací získaných ze spolehlivého a nezávislého zdroje, dále zjištění totožnosti skutečného majitele a přijetí náležitých opatření pro ověření jeho totožnosti, a konečně i posouzení a případně získání informací o účelu a zamýšlené povaze obchodního vztahu.

43 Článek 14 odst. 4 první pododstavec směrnice 2015/849 stanoví, že taková povinná osoba, jako je úvěrová instituce, která není schopna splnit požadavky na hloubkovou kontrolu klienta podle čl. 13 odst. 1 prvního pododstavce písm. a), b) nebo c) této směrnice, je zejména povinna nenavazovat s dotyčným klientem obchodní vztah.

44 S výhradou posouzení předkládajícím soudem se v projednávané věci nejeví, že by byla splněna některá z podmínek stanovených v čl. 14 odst. 4 prvním pododstavci uvedené směrnice. Jak totiž vyplývá ze spisu předloženého Soudnímu dvoru, jednak je totožnost klienta, a sice LH, zjištěna

a není tvrzeno, že by nebyl skutečným majitelem v souvislosti se zamýšleným obchodním vztahem, který spočívá v otevření platebního účtu se základními prvky, a jednak banka OTP odmítla otevřít takový účet pouze z toho důvodu, že tento zákazník byl zařazen na seznam OFAC.

45 Směrnice 2015/849 přitom nestanoví, že zápis na seznam OFAC nebo na jakýkoli jiný seznam téže povahy vypracovaný třetí zemí automaticky vede k tomu, že úvěrová instituce nesmí s dotyčným klientem navázat obchodní vztah.

46 Naopak, jak vyplývá zejména z článku 8 směrnice 2015/849, přístup založený na riziku předpokládá posouzení tohoto rizika, které je v rámci systému zavedeného touto směrnicí prováděno na třech úrovních, a to nejprve na úrovni Unie Komisí, dále na úrovni jednotlivých členských států a konečně na úrovni povinných osob. Kromě toho je toto posouzení rizik podmínkou zejména pro přijetí vhodných opatření hloubkové kontroly dotyčného klienta těmito osobami. Bez takového posouzení rizika totiž není možné, aby dotyčný členský stát nebo případně uvedené povinné osoby v konkrétním případě rozhodly, jaká opatření je třeba uplatnit (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 17. listopadu 2022, Rodl & Partner, C-562/20, EU:C:2022:883, bod 35 a citovaná judikatura).

47 V tomto ohledu je třeba připomenout, že směrnice 2015/849 v oddílech 1 až 3 kapitoly II, nadepsané „Hloubková kontrola klienta“, stanoví tři druhy hloubkové kontroly, a sice standardní, zjednodušená a zesílená opatření. Cílem těchto opatření je zabránit praní peněz a financování terorismu, nebo je alespoň co nejvíce omezit tím, že pro tyto účely kladou ve všech fázích těchto činností překážky do cesty osobám, které perou peníze a financují terorismus (rozsudek ze dne 17. listopadu 2022, Rodl & Partner, C-562/20, EU:C:2022:883, bod 36 a citovaná judikatura).

48 Pokud jde o opatření zesílené hloubkové kontroly, je třeba uvést, že čl. 18 odst. 1 této směrnice zmiňuje určité situace, které vykazují vyšší riziko praní peněz a financování terorismu, ve kterých členské státy vyžadují, aby povinné osoby uplatňovaly taková opatření hloubkové kontroly klienta s cílem odpovídajícím způsobem řídit a zmírnit toto riziko. Taková opatření zesílené hloubkové kontroly tedy musí tyto osoby uplatňovat zejména v případech vyššího rizika zjištěných členskými státy nebo povinnými osobami (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 17. listopadu 2022, Rodl & Partner, C-562/20, EU:C:2022:883, bod 37).

49 V těchto případech proto uplatnění opatření zesílené hloubkové kontroly v souladu s přístupem založeným na posouzení rizik předpokládá, že členský stát nebo povinná osoba předtím identifikují vyšší míru rizika praní peněz a financování terorismu. V těchto případech tedy není přiřazení vyšší míry rizika klientovi, a v důsledku toho přijetí opatření zesílené hloubkové kontroly klienta vůči tomuto klientovi, automatické (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 17. listopadu 2022, Rodl & Partner, C-562/20, EU:C:2022:883, bod 38).

50 V tomto ohledu bod 22 odůvodnění směrnice 2015/849 uvádí, že přístup založený na posouzení rizik není pro členské státy a povinné osoby nepřiměřeně liberální možností, ale zahrnuje užití rozhodování, které vychází z důkazů, s cílem účinněji zaměřit rizika praní peněz a financování terorismu, jimž Unie čelí, a ty, kdo v ní působí (rozsudek ze dne 17. listopadu 2022, Rodl & Partner, C-562/20, EU:C:2022:883, bod 71).

51 Z toho plyne, že zařazení určité osoby na seznam OFAC nebo na jakýkoli jiný seznam téže povahy vypracovaný třetí zemí může představovat relevantní rizikový faktor, který je úvěrová instituce povinna zohlednit v rámci svého individualizovaného posouzení rizika praní peněz a financování terorismu. V případě existence takového rizikového faktoru však směrnice 2015/849 nestanoví, že

taková instituce automaticky odmítne navázat obchodní vztah s osobou, které se tento zápis týká, ale ukládá této instituci, aby po provedení individuálního posouzení všech rizikových faktorů relevantních za okolností zamýšleného obchodního vztahu uplatnila opatření zesílené hloubkové kontroly.

52 V tomto ohledu je pravda, jak uvedl generální advokát v bodě 52 svého stanoviska, že samotná povaha platebního účtu se základními prvky, jehož funkce jsou omezené, snižuje riziko praní peněz nebo financování terorismu, které může být spojeno s jeho otevřením.

53 Nelze však vyloučit, že úvěrová instituce dospěje na základě takového posouzení k závěru, že není schopna účinně řídit riziko praní peněz nebo financování terorismu spojené s obchodním vztahem prostřednictvím opatření přiměřených její povaze a velikosti, a to i v případě, že je zamýšlený obchodní vztah omezen na otevření platebního účtu se základními prvky.

54 Pouze v takovém případě by odmítnutí otevření platebního účtu se základními prvky mohlo být založeno na čl. 16 odst. 4 směrnice 2014/92.

55 V projednávané věci tedy bude na předkládajícím soudu, aby posoudil, zda odmítnutí otevřít LH platební účet se základními prvky bylo založeno na individualizovaném posouzení rizika praní peněz nebo financování terorismu, které zohledňuje všechny relevantní faktory, a nejen pouhé zařazení LH na seznam OFAC, a zda byla banka OTP v případě otevření takového účtu schopna prostřednictvím přiměřených opatření zajistit nepřetržitou kontrolu zamýšleného obchodního vztahu podle čl. 13 odst. 1 písm. d) směrnice 2015/849.

56 S ohledem na všechny výše uvedené úvahy je třeba na první otázku odpovědět tak, že čl. 16 odst. 4 směrnice 2014/92 ve spojení se směrnicí 2015/849 musí být vykládán v tom smyslu, že nedovoluje členským státům uložit úvěrovým institucím povinnost odepřít spotřebiteli otevření platebního účtu se základními prvky jen proto, že je tento spotřebitel zařazen na seznam osob, na něž se vztahují omezující opatření uložená třetí zemí, aniž dotyčná úvěrová instituce provedla individualizované posouzení rizika praní peněz nebo financování terorismu spojeného se zamýšleným obchodním vztahem.

Ke druhé až čtvrté otázce

57 Vzhledem k odpovědi na první otázku není namístě odpovídat na druhou až čtvrtou otázku, které byly položeny pouze pro případ kladné odpovědi na první otázku.

K nákladům řízení

58 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (čtvrtý senát) rozhodl takto:

Článek 16 odst. 4 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/92/EU ze dne 23. července 2014 o porovnatelnosti poplatků souvisejících s platebními účty, změně platebního účtu a přístupu k platebním účtům se základními prvky ve spojení se směrnicí

Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/843 ze dne 30. května 2018

musí být vykládán v tom smyslu, že

nedovoluje členským státům uložit úvěrovým institucím povinnost odepřít spotřebiteli otevření platebního účtu se základními prvky jen proto, že je tento spotřebitel zařazen na seznam osob, na něž se vztahují omezující opatření uložená třetí zemí, aniž dotyčná úvěrová instituce provedla individualizované posouzení rizika praní peněz nebo financování terorismu spojeného se zamýšleným obchodním vztahem.

Podpisy